

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

การศึกษา แนวทางการพัฒนาโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน ของสำนักงานนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี นำเสนอ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน

1.1.2 เพื่อสำรวจความคิดเห็นและระดับความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน

1.1.3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร/ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ โรงเรียน และชุมชน บริเวณนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี โดยแยกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชากรคณะทำงานโครงการฯ จำนวน 20 คน ผู้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 160 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพของกลุ่มประชากรคณะทำงานโครงการฯ จำนวน 20 คน และตัวแทนจากผู้ร่วมโครงการฯ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 สำหรับคณะทำงานโครงการฯ และชุดที่ 2 สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฯ และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มประชากรคณะทำงานโครงการฯ และตัวแทนจากผู้ร่วมโครงการฯ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency Distribution) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D.) ในส่วนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

1.3 สรุปผลการวิจัย

1.3.1 ผลการศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของโครงการฯ พบว่า

ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ งบประมาณดำเนินการในบางกิจกรรมน้อยเกินไป การประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ ประชากรแฝงไม่ให้ความร่วมมือ เพราะไม่เห็นประโยชน์ร่วม กิจกรรมของโครงการฯ มีมากทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการไม่สามารถเข้าร่วมทุกกิจกรรม ผลสำเร็จของโครงการต้องใช้เวลาอันยาวนานและต้องดำเนินการกันด้วยความจริงจังจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ การดำเนินกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมทุกชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ในแต่ละปีมีโครงการต่างๆ เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ชุมชนหลายโครงการ ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับทุกโครงการได้ รวมถึงกิจกรรมของโครงการเกี่ยวข้องกับหลายชุมชนทำได้ไม่สะดวกในการประสานงานและใช้เวลาค่อนข้างมาก

1.3.2 ผลการศึกษาความคิดเห็น และระดับความพึงพอใจของการดำเนินโครงการฯ

ของคณะกรรมการโครงการฯ พบว่าคณะกรรมการโครงการฯ เห็นว่า สถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการฯ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ และมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และพบว่าระดับความคิดเห็นต่อผลสำเร็จของโครงการฯ ในด้านต่างๆ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงการฯ พบว่า ทั้งคณะกรรมการและกลุ่ม

ตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน ที่ผู้วิจัยเสนอไว้ในแบบสอบถาม 6 แนวทาง คือ 1) ควรมีการขยายพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุมมากขึ้น 2) ควรมีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 3) ควรจัดบและกิจกรรมการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูกของโครงการฯ 4) ควรจัดหางบประมาณให้เพียงพอต่อการขยายกิจกรรมของโครงการฯ ที่จะมีในอนาคต 5) ควรเพิ่มกิจกรรมในการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งน้ำให้มากขึ้น และ 6) ควรเพิ่มกิจกรรมการอบรมอาชีพเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และเมื่อจัดให้มีการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันของคณะกรรมการและตัวแทนผู้ร่วมโครงการฯ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา โครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อม และชุมชน สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนา โครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อม และชุมชน จังหวัดชลบุรี ควรมีดังนี้

1) ควรขอสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจาก สำนักงานนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง เทศบาลตำบลแหลมฉบัง และผู้ประกอบการ โรงงานต่างๆ เพื่อให้เพียงพอและต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมของโครงการฯ

2) ควรประสานไปยังเทศบาลนครแหลมฉบัง ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ประกอบการ โรงงาน และโรงเรียนในพื้นที่ ให้ชักจูง หรือแนะนำบุคคลในพื้นที่ หรือผู้ที่ย้ายเข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมฝึกอบรม หรือกิจกรรมการอนุรักษ์ของ โครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน ให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น

3) การจัดกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ ควรประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน หรือตัวแทนภาคส่วนต่างๆ แต่เนิ่นๆ พร้อมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการรายละเอียดของโครงการอย่างชัดเจน เช่น วัน เวลา สถานที่ อาหาร เครื่องดื่ม และกำหนดส่งแผนปฏิบัติการสัมพันธภาพผ่านรถยนต์เคลื่อนที่ เสียงตามสายหมู่บ้าน และการส่งข่าวสารแบบบอกกล่าว โดยให้ประชาชนในแต่ละครัวเรือนที่ไม่ติดภารกิจการทำงานเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ให้ได้มากที่สุด

4) จัดฝึกอบรมและกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรชายฝั่ง รวมถึงสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ หรือผู้ที่ย้ายเข้ามาทำงานในพื้นที่ ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น และเห็นถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ตลอดไป

5) ควรขอสนับสนุนเจ้าหน้าที่และเอกสารความรู้ต่างๆ ในการฝึกอบรมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรน้ำ กรมประมง เพื่อที่ประชาชนในพื้นที่จะได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังอาจจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

6) ในการจัดฝึกอบรม หรือกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควรกำหนดให้ตรงกับช่วงวันหยุดของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ควรจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ตรงกับการจัดกิจกรรมของโครงการอื่นๆ

7) ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรมกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ให้ครอบคลุมทุกชุมชนและทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และเห็นถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม

8) ควรประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ที่จัดโครงการ หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือกิจกรรมอื่นๆ ให้จัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่ไม่ตรงกัน เพื่อที่จะได้มีผู้ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น และหลากหลายโครงการ

9) การจัดกิจกรรมของโครงการฯ ควรให้มีบริการรถยนต์ รับ-ส่ง ผู้ที่จะมาเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อที่จะได้ลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้มีรายได้น้อยได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น และเกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ ครั้งต่อไป

10) ควรเพิ่มกิจกรรมในการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งน้ำให้มากขึ้น เช่น เก็บขยะ กำจัดวัชพืชที่กีดขวางในคลองระบายน้ำในพื้นที่โครงการฯ

11) ควรส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพเสริม โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่ร่วมโครงการฯ พร้อมทั้งหาตลาด และประชาสัมพันธ์สินค้าให้กับกลุ่มผู้ผลิตของชุมชน

12) ควรส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือกลุ่มอนุรักษ์อื่นๆ โดยให้เยาวชน หรือประชาชนในพื้นที่ หรือผู้ที่ย้ายเข้ามาทำงานในพื้นที่ เข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

13) ควรสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโครงการนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ในเรื่องการอนุรักษ์น้ำ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างดี

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน ของสำนักงานนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของโครงการฯ พบว่า ประชาชนในชุมชนยังมีส่วนร่วมน้อย งบประมาณบางกิจกรรมยังน้อยเกินไป มีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ไม่เพียงพอ ประชากรแฝงไม่ให้ความร่วมมือ เพราะไม่เห็นประโยชน์ร่วมกิจกรรมของโครงการฯ มีมาก และหลายหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ ผลสำเร็จของโครงการต้องใช้เวลาอันและต้องดำเนินการกันด้วยความจริงใจจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ การดำเนินกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมทุกชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ รวมถึงกิจกรรมของโครงการเกี่ยวข้องกับหลายชุมชน ทำให้ไม่สะดวกในการประสานงานและใช้เวลาค่อนข้างมาก

ผลการศึกษาประชากรคณะทำงานโครงการฯ ในการประยุกต์ใช้หัวข้อ ทั้ง 4 ด้าน ของ CIPP Model ได้แก่ ด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก ทุกหัวข้อ เนื่องจากโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน ของการนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง นั้น ได้เริ่มดำเนินโครงการฯ ที่มีกิจกรรมและวิธีการดำเนินโครงการที่คล้ายคลึงกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 จึงทำให้คณะทำงาน และผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจ

เห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญของโครงการ ได้เป็นอย่างดีแล้ว เมื่อการนิคมฯ ได้ทำการต่อยอดโครงการฯ จึงทำให้ผลการดำเนินงานโครงการที่ได้ มีระดับมาก ในลักษณะสอดคล้องในทางเดียวกัน

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เคยเข้าร่วมกิจกรรม ทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การอบรมให้ความรู้เรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อบำบัดน้ำเสีย 2) การอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ด้วยจุลินทรีย์ 3) กิจกรรมปลูกต้นไม้บริเวณนิคมอุตสาหกรรมและริมคลองระบายน้ำ 4) กิจกรรมเทน้ำหมักลงคลองระบายน้ำ 3 จุด อยู่ในระดับมาก ทุกหัวข้อ สอดคล้องกับโครงการ คลองสวย น้ำใส ถวายในหลวง ของจังหวัดปทุมธานี ที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 5 ปี และโครงการฯ ได้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และชุมชน ส่วนใหญ่จึงมีการเข้าร่วมด้วยดีเพราะเห็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ส่วนระดับความความคิดเห็นต่อผลสำเร็จของโครงการ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) โครงการฯ ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติรอบนิคมอุตสาหกรรม 2) ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความสามารถในการทำน้ำหมักเพื่อบำบัดน้ำเสีย 3) โครงการฯ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังและอนุรักษ์น้ำในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง 4) โครงการฯ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกภาคส่วน และ 5) โครงการฯ ช่วยลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกหัวข้อ

ผลการศึกษาคณะทำงาน และกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมโครงการฯ ต่อแนวทางการพัฒนาโครงการฯ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ควรมีการขยายพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุมมากขึ้น 2) ควรมีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 3) ควรเพิ่มกิจกรรมในการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งน้ำให้มากขึ้น 4) ควรเพิ่มกิจกรรมการอบรมอาชีพเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 5) ควรจัดหางบประมาณให้เพียงพอต่อการขยายกิจกรรมของโครงการฯ ที่จะมีในอนาคต และ 6) ควรจัดงบและกิจกรรมการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูกของโครงการ พบว่า เห็นด้วยกับแนวทางพัฒนาทุกหัวข้อ สอดคล้องกับการประเมินผลการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้โครงการคลองเปรมประชากรสวย น้ำใส ถวายในหลวง (ฉวีวรรณ อุณพศ์ถาวร 2552: 7) พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 46.67

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน

3.1.1 ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงผู้ร่วมโครงการให้มากขึ้น เช่น การใช้เสียงตามสาย วิทยุชุมชน

3.1.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมโครงการให้มากยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง โดยเพิ่มพื้นที่โครงการฯ ให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง

3.1.3 ควรจัดหาตลาดเพื่อเป็นแหล่งกระจายสินค้าที่ชุมชนผลิตขึ้น

3.1.4 ควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุมชนต่างๆ หรือเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) และกับกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่อื่นๆ ให้มากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการศึกษาเท่านั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการใช้เครื่องมืออื่นๆ มาช่วยเก็บข้อมูลให้มากขึ้น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่ครบถ้วน ครอบคลุมเนื้อหาในเชิงลึกและภาพรวมมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาโครงการคลองสวย น้ำใส ห่วงใยสิ่งแวดล้อมและชุมชน ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3.2.2 การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำครั้งต่อไป ควรเพิ่มกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เช่น การเก็บขยะ ทำความสะอาดพื้นที่บริเวณลำคลองระบายน้ำของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนการณรงค์ให้ช่วยกันบำบัดน้ำทิ้งจากบ้านเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ